

Henrik Dam Kristensens grundlovstale

Taler

Henrik Dam Kristensen
Folketingets formand

Dato

5. juni 2022

Sted

Terndruplund, Terndrup

1 Kære alle.

Grundlovens fødselsdag er en festdag, som fortjener højt humør og god stemning.

5

Det kan jeg se, at I forstår jer på.

Det er en ære at holde grundlovstale her i Terndruplund. Specielt når man ved, hvem der har stået på denne talerstol før. Mogens Lykketoft, Mette Frederiksen,
10 Lars Løkke Rasmussen og Lene Espersen. For blot at nævne nogle fra de sidste ti år.

Her på stedet er der en regel om, at grundlovstalen ikke må handle om partipolitik.

15

Det passer mig fint. Som formand for Folketinget tager jeg ikke stilling til aktuelle politiske spørgsmål.

Jeg vil til gengæld rigtig gerne tale om det danske folkestyre.

20

Her vil jeg komme med en påstand.

Folketinget er bedre end sit rygte. Meget bedre.

25 Det er en målsætning for min grundlovstale at overbevise jer om, at folkestyret i Danmark fungerer og har det godt. Til gavn for jer og til gavn for Danmark.

Men jeg synes, der er for mange klogeåger i medierne, som går mere op i spin og strategi end i det politiske indhold.

30

Medierne er også mere interesserede i konflikter end i politiske resultater.

35 Måske er det derfor, politikere ligger lavt i målinger over de fag, som folk har tillid til. Politikere skraber bunden sammen med bilsælgere, ejendomsmæglere og journalister.

Når jeg ser tilbage på de næsten 30 år, hvor jeg har siddet i Folketinget, så synes jeg, at Folketinget er meget handlekraftigt.

40

Lad mig komme med nogle eksempler.

Folketinget vedtager cirka 225 lovforslag pr. folketingssamling.

45 Folketinget fører en stærk parlamentarisk kontrol med regeringen. Ved blandt andet at stille spørgsmål til ministrene og kalde dem i samråd. Medlemmerne stiller omkring 15.000 spørgsmål til ministrene om året.

50 Den parlamentariske kontrol giver offentligheden indblik i, hvordan regeringen forvalter den magt, som den har fået af Folketinget.

For at underbygge min påstand om det samarbejdende danske folkestyre vil jeg i første omgang skrue tiden tilbage til marts 2020.

55

Nærmere bestemt onsdag den 11. marts.

Jeg har lige været til møde i Statsministeriet sammen med partilederne. Alvoren står malet i alles ansigter.

60

Vi får at vide, at statsministeren senere vil holde pressemøde for at fortælle, at Danmark vil blive lukket ned for at bremse smitten med corona.

65 En farlig epidemi er kommet til Danmark. Den kan i værste fald tvinge det danske sundhedsvæsen i knæ.

Folketinget står i en helt ekstraordinær situation. Der er behov for hurtig handling.

Partierne bliver enige om at holde Folketinget kørende og rydder kalenderen for det planlagte lovarbejde.

75 De giver hinanden hånd på, at de vil koncentrere kræfterne om at behandle hastelove, der skal bringe Danmark bedst muligt gennem krisen.

For at redde liv. For at redde arbejdspladser.

80 Allerede dagen efter statsministerens pressemøde bliver den første lov vedtaget et kvarter i midnat. Lovforslaget er fremsat, udvalgsbehandlet og vedtaget på én og samme dag.

Det hører virkelig til sjældenhederne, at det går så hurtigt. Og det sker kun, når særlige samfundsinteresser står på spil.

85

Det er kun sket to gange i de seneste 40 år.

90 I 1987 greb Folketinget ind i en arbejdskonflikt mellem specialarbejdernes forbund og Falck. Forhandlingerne var gået i hårdknude. Der var risiko for, at ambulancerne ikke ville komme ud af garagerne, hvis de blev kaldt ud til en ulykke.

Det andet eksempel er af nyere dato. Måske husker I det selv.

95 Folketinget hastebehandlede i 2016 et forslag om at ændre en støtteordning for solcelleanlæg. Hvis ikke loven var lavet om, havde staten fået en ekstra udgift på 11 milliarder kroner.

I de næste uger efter den 11. marts følger andre lovforslag af hastekarakter.

100

Normalt skal der gå 30 dage, fra et lovforslag bliver fremsat, til det kan 3. behandles og vedtages.

105 Det kræver et flertal på $\frac{3}{4}$ af medlemmerne, hvis Folketinget skal fravige tidsfristerne. Heldigvis var der bred forståelse for at handle hurtigt. Vi fik de livsvigtige love på plads.

110 Jeg er meget stolt over, at det danske folkestyre kunne samles om opgaven. I alt blev der vedtaget 55 lovforslag i folketingsårene 2019-2020 og 2020-2021 med en maksimal behandlingstid på 14 dage.

115 Senere fulgte oplukninger og nedlukninger.

Det viste sig faktisk sværere at lukke op i enighed, end det var at lukke ned i enighed.

120 Nogle partier ville hurtigt tilbage til normale tilstande. Andre var mere forsigtige. De politiske forskelle kom tydeligere til udtryk, da Folketinget skulle tage stilling til at løfte restriktionerne.

125 Det første halvår under coronapandemien var en politisk periode uden sidestykke. Der blev taget mange store og vidtrækkende beslutninger på kort tid.

På den baggrund kan det ikke undre, at Folketinget havde et ønske om at sætte regeringens handlemåde under lup.

130 Det ville næsten være en parlamentarisk pligtforsømmelse, hvis ikke Folketinget tog initiativ til at udlede læring af en helt ekstraordinær tid. Man har pligt til at lære af sine kriser, så man står bedre rustet, den dag der opstår en ny. For det gør der.

135 En uvildig ekspertgruppe under ledelse af tidligere professor Jørgen Grønnegård fra Aarhus Universitet har udgivet en rapport om regeringens håndtering af covid-19 i foråret 2020.

140 To advokatundersøgelser har kastet lys over hændelsesforløbet med nedgravning af døde mink og politiets brug af action cards, da der blev givet ordrer til at slå minkbesætningerne ned.

Der er også nedsat en granskningskommission til at endevende minksagen.

145 Granskningskommissionen skal trænge til bunds i det samlede begivenhedsforløb, der lå bag beslutningen om at aflive alle danske mink.

150 Det er Folketinget, som har defineret kommissionens opgave, men Folketinget kan ikke blande sig i selve undersøgelsen. Når undersøgelsen foreligger, vil det være op til Folketinget at tage stilling til, om beslutninger og handlinger skal have politiske konsekvenser.

155 Granskningskommissionen har endnu ikke afleveret sine konklusioner. Det forventes at ske inden sommerferien.

Jeg vil ikke forholde mig til granskningskommissionens arbejde. Det er et anliggende for mine 178 kolleger i Folketinget.

160 Det er sagt, at man aldrig skal lade en krise gå til spilde. Udtrykket skal forstås på den måde, at man skal bruge kriser til at tænke nyt. Til at udvikle nye løsninger.

Med granskningskommissionen har Folketinget givet sig selv et redskab, som vi kan bruge i andre sammenhænge.

165

I Folketinget har der længe været et ønske om at få et redskab, der i grundighed og tid ligger mellem et samråd og en undersøgelseskommission.

170 Samrådet kan aftales med kort varsel, men kommer sjældent i dybden. En undersøgelseskommission kan til gengæld tage flere år.

Jeg er derfor glad for, at Folketinget i min formandstid er blevet enige om et nyt smidigt redskab til at styrke den parlamentariske kontrol. Det giver Folketinget – og jer som vælgere – adgang til at se regeringsmagten efter i sømmene.

175

De nævnte undersøgelser er eksempler på den vigtige tilsynsopgave, Folketinget har med regeringen.

180 Den kontrol står ikke direkte i grundloven. Men den fremgår indirekte, fordi parlamentarismen er en helt central del af grundloven.

Ifølge grundloven kan en minister ikke fortsætte, hvis Folketinget har mistillid til ham eller hende. Og hvis mistilliden retter sig mod statsministeren, skal regeringen gå af eller udskrive valg.

185

Det er den magt, der er indeholdt i Viggo Hørups berømte citat om, at "Folketinget er den højeste Myndighed, der har ingen over sig og ingen ved siden af sig".

190

For mig viste Folketinget virkelig sin styrke og værdi under coronakrisen.

Folketinget når Folketinget er allerbedst. Samarbejde på tværs af partierne. Vilje til at finde holdbare løsninger til gavn for Danmark og danskerne.

195

Årene med corona vil komme til at stå som nogle af Folketingets fineste øjeblikke, når historikere engang i fremtiden skal beskrive dansk parlamentarisme i det 21. århundrede.

200

Når jeg sidder i formandsstolen og lytter til forhandlingerne, kan folketingsmedlemmerne godt gå lidt hårdt til hinanden. Det er kun naturligt, at de trækker de politiske forskelle op. Men de gør det med respekt for det folkelige mandat, som hvert folketingsmedlem har i ryggen.

205

På trods af politiske forskelle er Folketinget god til at samarbejde.

Som tommelfingerregel er det cirka 80 procent af al lovgivning, der bliver vedtaget med opbakning fra cirka 80 procent af Folketingets partier. Det gælder uanset, om Danmark har en rød eller blå regering.

210

På mange politikområder er det almindeligt, at en forligskreds indgår aftaler, der rækker mange år frem i tiden. Og den aftale gælder, indtil den udløber. Eller indtil den opsiges med virkning efter det næste folketingsvalg. Der er med til at give politisk kontinuitet.

215

Større ændringer holder længere, når de står på skuldrene af brede flertal. Derfor er tålmodighed en dyd for folketingsmedlemmer.

220

Hvis man ikke har temperament til det, løber man sig staver i livet. Som folketingsmedlem skal man bevare gejsten og holde blikket på målet, selv om det kan trække ud med at komme derhen.

Ting tager bare tid i Folketinget. Det hænger blandt andet sammen med den

måde, vælgerne sammensætter Folketinget på. Magten er fordelt på mange partier.

230 Danmark har tradition for mindretalsregeringer. De må søge opbakning blandt andre partier for at få deres lovforslag igennem.

Det kan være besværligt på kort sigt, men på lang sigt har det en kæmpe fordel i form af politisk stabilitet.

235 Borgere og virksomheder er bedst tjent med at kende vilkårene for livet i Danmark mange år frem i tiden. De kan planlægge i tiltro til, at lovgivningen ikke bliver vendt på hovedet, fordi magten skifter efter næste valg.

240 Internationalt set er de mange mindretalsregeringer i Danmark ret enestående.

Tænk bare på England, hvor der i praksis kun er to partier, som skiftes til at have magten i parlamentet. Labour og De Konservative.

245 Englænderne har også en helt anden politisk kultur. De råber til hinanden fra hver deres side af Underhuset.

I Folketinget må man ikke klappe eller buhe. Vi lægger vægt på, at forhandlinger og debatter foregår på en værdig måde, hvor folketingsmedlemmerne viser respekt for hinanden.

250 Men mindretalsregeringer kan også blive for små.

255 Måske kan nogle huske den smalle Venstre-regering, der kom til magten i 1973 ved det såkaldte jordskredsvalg.

Det var dengang, Fremskridtspartiet, Centrum-Demokraterne og Kristeligt Folkeparti rystede de etablerede partier ved at indvarsle en ny epoke i dansk parlamentarisme. De gamle magtpartier måtte erkende, at de ikke længere havde patent på vælgerens gunst.

260 Venstre dannede regering med kun 22 mandater bag sig og var nødt til at indgå en række forlig på tværs af Folketinget.

265 Det blev trods alt for svært. Statsminister Poul Hartling måtte give op efter et års tids og kunne ikke fortsætte efter valget i 1974, selv om Venstre fik stor fremgang.

270 Jeg er optimist af sind. Men ikke jubeloptimist.

Jeg tror, de danske etaper i årets Tour de France bliver fantastiske. Planlægningen har været grundig, og interessen hos folk er enorm.

275 Jeg tror, min hjerteklub Vejle nok skal komme hurtigt tilbage til Superligaen, selv om det gik skidt i denne sæson. Talentmassen er stor.

Jeg tror også, det danske demokrati vil bestå tidens test. Fordi det har dybe rødder. Det skal nok komme med løsninger på fremtidige udfordringer. Både på
280 nationalt og internationalt plan.

I denne tid står Folketinget samlet bag en fordømmelse af Ruslands invasion af Ukraine. En krig, hvor en stormagt har angrebet et naboland. Det er ikke bare en krig mellem to lande.

285

Rusland prøver at knuse grundlæggende værdier. Frihed. National selvbestemmelse. En international retsorden, hvor lande respekterer hinanden.

Det danske svar har været tydeligt og enstemmigt fra højre til venstre.

290

Vi er solidariske med Ukraine og ukrainerne. Vi siger nej til, at den stærke tryner den svage. Vi siger ja til samtale.

Det er det råstof, som civiliserede stater skal grave frem, når de skal bringe
295 indbyrdes uenigheder til ophør.

Siden Anden Verdenskrig har Danmark tilsluttet sig internationale organisationer, der baserer sig på samarbejde: FN, Nordisk Råd, Nato og EU. De er forskellige i formål og sigte, men de har til fælles at tilbyde fredelige svar på
300 det, der adskiller.

Et stort flertal af vælgerne sagde for fem dage siden ja til, at Danmark afskaffer

305 forsvarsforbeholdet, så Folketinget kan vælge at deltage i militære missioner ledet af EU. Også på dette punkt er grundloven central: Danmark kan ikke anvende militære magtmidler mod en fremmed stat uden Folketingets samtykke. Det står klart og tydeligt i grundlovens § 19, stykke 2.

310 Folketinget er lige nu involveret i beslutningen om at optage Sverige og Finland i Nato. På tirsdag skal Folketinget færdigbehandle forslaget om at optage vores to nordiske nabolande.

315 Danmark har en stærk stemme i internationale sammenhænge. Man lytter til Danmark. Fordi vi repræsenterer og praktiserer værdier, som er værd at bygge et samfund på.

Åbenhed, tillid og solidaritet.

320 I Danmark er der ikke penge under bordet, når vi skal have klaret en sag med de offentlige myndigheder.

Vi har tillid til hinanden. Vi vil hinanden det godt.

325 Den danske tillid er ikke faldet ned fra himlen. Tilliden er vokset frem gennem frivillige fællesskaber og foreninger. Fra elevråd til grundejerforeninger. Fra sportsklubber til menighedsråd.

330 For ikke at tale om de mange tusinde initiativer – store og små – der hjælper medborgere, som har det svært af den ene eller anden grund.

Det er i høj grad det danske civilsamfund, der binder os sammen. Foreninger danner os som mennesker. Gør os ansvarlige over for hinanden.

335 I Danmark hænger det store og det lille demokrati sammen. Der går en lige linje fra det, som I hver især gør lokalt, til Folketingets arbejde.

Det fælles grundlag. Vores homogene samfund. Det gør mig optimist for det danske demokratis fremtid.

340

Jeg håber, jeg fik nuanceret billedet af Folketinget og det danske folkestyre.

345 Jeg håber også, at det lykkedes mig at begrunde, hvorfor jeg synes, at Folketinget er bedre end sit rygte.

Måske har nogle endda revideret jeres synspunkt om fnidder i Folketinget?

350 Fortsat god grundlovsdag.

Kilde
ft.dk

355 **Kildetype**
Dokumentation på online medie

Tags
Grundlovstale, Socialdemokratiet

URI
<https://www.dansketaler.dk/tale/henrik-dam-kristensens-grundlovstale-paa-terndruplund-2022>

360

365

370

375

380